

Jaar 1410 - **Taverniers en de Ieperse costumen** -

Te Nieuwpoort was het in de 15de eeuw verplicht indien men Hollandse 'hoppinbier' wilde verkopen, om een 'kanneken' uit te hangen.

Archief stad Nieupoort, cuerboek, fol. XXIX v^o en XXX:

Dat so wat Hollander die hoppinbier briinghen binder stede vander Nieupoort...
Item, dat so wat coopliden van hoppinvier, die hoppinvier an groots copen zullen of vercopen, moeten een kannekiin hute steken, mids dat zij enich vercopen wille bij der mate...'

Ook hier was er zoals in Hazebroek een verbod op het mengen van verschillende soorten bier:

(cuerboek, fol. Xxxv^o) 'Dat so wie bevonden wert dat hij hoppin bier (aan)ghevult zal hebben met Aembuerger biere, of haemburgher bier met hoppin biere, verbeurt telker waerf iij lb.'

*Het Sint-Janshospitaal te **Brugge** had zijn eigen 'brauhuus' reeds in **1402** en kocht alsdan reeds voor eigen brouwsel zekere hoeveelheden 'ommelen' en 'gruten' aan. (rekening 1402 f. 58v)*

*Een zekere A.V. die deze informatie opzocht, voegt hierbij dat 'de herkomst van de hommel niet wordt aangeduid, doch de term laat vermoeden dat de aangekochte hop uit het **Poperingse** hommelgebied afkomstig was'.*

We kunnen deze redenering volgen maar moeten er wel bijvoegen dat hieronder ook het huidige Frans-Vlaanderen kan vallen.

*Wanneer het hospitaal rond **1530** zowel in het Poperingse als in het Aalsterse hop koopt, gebruikt men in de rekeningen het woord 'hoppe' en voegt men er de plaats van herkomst aan toe: Poperinsche of Aelstersche hoppe.*

*Dat het keyt of koeit bier, van origine Hollands bier was, blijkt ook uit het keurboek van **Leiden** (blz. 499) waarin men in **1406** stelt dat: 'van koeit binnen Leyden te tappen... dat men ghien koeit binnen Leyden hoger tappen en moet dan die pint voir 7 denier ende die pint van der **hoppe** 10 denier, ende die pint van den Hamburger bier 12 denier.*

Het hoppebier werd in Leiden duurder dan het keytbier betaald.

*In **Luik** krijgen we op de **2de december 1412**, een besluit waarin men bepaalt dat de brouwers geen deel mochten uitmaken van het hof dat de verpachtingen van de bieraccijns als bevoegdheid had. Dit besluit is eigenaardig genoeg in het oud-nederlands wat een reden te meer is om dit eens over te nemen.*

Uit de 'Recueil des ordonnances de la principauté de Liège - F. Gobbaerts, 1878'

Hertoge **Johan van Beyeren**, bider genaden Goidts elect van Ludic ende greve te Loen, kont allen luden,

Want wij verstaen hebben dat in tyden voirleden niet gewoenlic geweest en is te setten ende te ordineren bruwers fot fermeteurs – pachters – by onse stat van Ludic, Sonderlingen om dat dat gelt vander fermeteit gehoven woirdt vanden bruweren onser stat van Ludic, ende dair om men meir suspicien – achterdocht – op hun hebben mocht in desen saken dan op andere vander selver onser stat,

So ist dat wy die oude herbrengen ende costumen in desen voirseiden saken gheouden willen hebben ende doen houden, ende kennen dat wy, noch nyemant von onsent wezen, achter

desen tegenwordigen jare vurwaert, **gheen bruwers** setten noch ordineren en sullen, noch laten setten noch ordineren totten officien vander fermeteit in onse voirseide stat van Ludic. Ende waert dat dair enige bruwers namails tot enigen toecomenden tyden van ons off van onsen wegen geordineirt off geset woerden totten officien voirseid, so bekennen wy, mit desen onsen tegenwordigen opene brieve, dat dat niet wesen en soele van macht noch van valoir, ende wederroepen dat nu als dan.

Ende des toorkonde so hebben wy onsen segel an desen breive doen hangen, die gegeven wart int jaer onssen heren duysent vierhondert ende twelwe, opten anderen dach van decembri.

Het Iepers bier

In Ieper verpachtte men de bieraccijns of –assise – op de 2de april 1409.

Het vleeshuis te Ieper

Eerst van der assise van **bier** ende van **mede** van tween quaertiere de welcke vielen teen up den eersten dach van hoymaend ende tander up den eersten dach van octobre voorseid, de welcke assise doen verpacht hadde Michiel van Sconevelt omme 47 lb op de wouke, comt van den voorseiden tween quartierien 1222 lb (pond) paris.

Item van de assise van bakers ende van brauwers de welke verpacht adde Wouter Been omme 25 lb 10

schellingen de wouke comt van deesen voorseiden tween quaertieren 663 pond paris.

Het jaar daarop in 1410 pachtte Janne Dicelanghe het bieraccijns voor 3 jaar en Michiel van Scoonvelt pachtte nu de assise van de brouwers.

Onder redactie van Rik Opsommer verscheen in 1999 het boek 'Van Ieperse scholen en lenen, schilderijen en criminelen, uit velerlei eeuwen' – een uitgave van het Stadsarchief van Ieper. En hierin zit een artikel van Octaaf Mus onder de titel 'Het beleg van Ieper in 1383. de vernietiging van de buitenwijken en de gevolgen voor de binnenstad en de bewoners ervan.'

Interessant voor ons is het hoofdstuk 11 dat over de brouwers van Ieper gaat, en dat we hier integraal overnemen omdat het ook voor de geschiedenis van de hopteelt belangrijk is.

In de vierde wijk geheten 'Gemene Neringen', waarvan een gedetailleerde lijst van de bewoners in 1431 nog in afschrift voorhanden is, wordt een overzicht gegeven van de verschillende aanwezige ambachten. Het gros van de bewoners is natuurlijk in de textiel werkzaam (drapiers, conventers, lakenreders, ververs, scheerders, enz...) maar daarnaast worden er **een zevental brouwers** vermeld. Dit ambacht was in de 14de eeuw van mindere betekenis, maar in de loop van de 15de eeuw zal het belang ervan steeds groter worden.

Zo formuleert **Gillis Boudinszone**, pachter van de hertogelijke rol van 2 groten per ton te Nieuwpoort ingevoerd hobbier, een klacht dat hij zijn pacht niet kan ophalen, gezien de Engelsen de schepen, die dit buitenlands (Duits-Hollands) bier aanvoeren, voortdurende kapen en zelfs voet aan wal zetten om de bewoners van de kuststreek te overvallen. Men kan daarbij redelijk aannemen dat ook de import van wijn uit Frankrijk op dezelfde wijze belemmerd werd. De klachten van de Vlamingen over het enteren van Vlaamse schepen in het kanaal tussen **1370 en 1407** zijn legio.

Liggen deze onderbrekingen van de import misschien aan de basis van het steeds groeiend aantal brouwerijen te Ieper?

Wanneer we de omschrijving van de accijns voor **1383** bekijken, stellen we vast dat er alleen sprake is van ‘medeblanders’.

Eerst in 1385 komt er verandering en wordt de accijns omschreven als ‘accise des blandeurs et le sevoise qu’on brasent’, of in het nederlands ‘**accise van den blanders en van den biere dat zij brauwen**’.

Deze brouwindustrie gaat crescendo te Ieper en wordt daarbij gesteund door protectionistische maatregelen. **In 1387 wordt de generale consumptie van bier binnen de straal één mijl in de stedelijke omgeving verboden.** Herbergen mogen slechts langs de hoofdwegen naar Ieper gelokaliseerd zijn. Eén der gebruikte argumenten om voornoemd verbod te verkrijgen was het feit dat in die buitenstedelijke herbergen allerlei onguere personen onder meer Ieperse ambachtslieden vergaderden om tegen de stadsmagistraat samen te zweren.

Hertog Jan *zonder Vrees* zal uiteindelijk op **3 april 1411** dit besluit bekrachtigen.

Dit betekende dus dat er niet getapt of gebrouwen mocht worden zonder dat de Ieperlingen hun akkoord gaven en hun accijns geïnd hadden. Hiervoor kreeg onze Jan van Ieper '15.000 kronen van dertig groten ieder, nieuwe munte.

Het voorrecht dat de Ieperlingen hier kregen probeerden ander steden ook te verkrijgen.

*Uit de **Ieperse costumen** die gedateerd zijn op de **20ste november 1422** leren we dat er eigenaardig genoeg binnen de casselrij Ieper, alleen herbergen uitgebaat mochten worden nabij de **begraafplaatsen**. Verder mochten er nog komen op plaatsen waar van oudsher tavernes hadden bestaan en in gehuchten met minimum acht woningen. Overtredingen werden bestraft met drie ponden parisis boete, een staf die gold zowel voor de herbergier als voor elk individu dat in het illegaal lokaal op drankverbruik werd betrapt.*

Deze maatregelen hebben een duidelijk effect. De accijns verdubbelde bijna tussen 1407 en 1415, namelijk van 2450 naar 4600 ponden parisis. De accijns op ‘zeme’ en ‘crudenkoeck’, die samen met die op ‘**buedelbier**’ geïnd werd; is quasi verwaarloosbaar.

De taks bedroeg in 1420 1,8% en in 1437 amper 0,4%.

Het zijn de brouwerijen die voor een grandiose ontwikkeling hadden gezorgd: **20 brouwerijen in 1420 en 39 in 1436.**

De verhoging van de accijns in **1433** met de helft, bestemd voor de bouw van de Westtoren van de Sint-Maartenkerk, laat toe een idee te krijgen van de totale bierproductie. De accijns wordt van 40 op 60 denieren per ton gebracht. De pacht ervan bedroeg 7930 ponden parisis per jaar of 31720 tonnen ‘buedelbier’. Als we aannemen dat een ton circa 160 liter bevatte, kan de jaarlijkse productie geschat worden op ongeveer **50 000 hectoliter** in 1433 te verdelen over 39 brouwers.

De ontwikkeling van dit ambacht was hiermede niet ten einde. Hoewel Ieper minstens vanaf 1418 hop als grondstof in de brouwerijen gebruikt, bleef de kwaliteit en de bewaringsmogelijkheden van het bier eerder aan de lage kant, zoals overigen het geval was voor een groot deel van West-Europa.

Maar in 1445 – 1446 worden pogingen aangewend om een nieuw en kwalitatief beter soort bier op de markt te brengen. Ze moeten erin gelukt zijn, want nu is er sprake van ‘cleen’ en ‘groot’ bier van 1 groot per stoep (2 liter) namelijk ‘**Ypersche kueyte**’ en bier van 12 miten ‘**Ypersche hoppe**’. Er is een onmiddellijke stijging van de consumptie waar te nemen. De accijns op bier komt in **1450** op meer dan 10 000 ponden in tegenstelling tot de accijns op wijn, die gedaald is tot 6 750 ponden. In 1409 bereikte deze laatste accijns nog praktisch het drievoudige, namelijk 19701 ponden. Men begrijpt dan ook de belangstelling van de stadsmagistraat voor de bierindustrie.

Ook in Ieper wint het bier het van de wijn. Enerzijds vanwege de tewerkstelling hoewel dit ambacht niet zo arbeidsintensief was als de draperie, anderzijds was de stijging van de accijns op het bier een welgekomen vervanging van de sterk dalende wijnaccijns. De verhouding zal in de volgende decennia nog verbeteren ten voordele van het bier.

Het ‘Belle’- hospitaal te Ieper

De aanwezigheid en de voortdurende uitbreiding van het aantal brouwers vergde ook een financiële inspanning van de stad. De brouwers hadden immers voldoende en zuiver water nodig.

Een aantal brouwerijen was gevestigd in de nabijheid van de stadsgrachten zoals de ‘Drie Coninghe’ in de Kauwekijnstraat, de ‘Tralie’ in de De Montstraat en een andere in de Boezingestraat achter het Onze-Lieve-Vrouwehuisje.

Voor deze was het noodzakelijke water in de onmiddellijke nabijheid. Maar de zeven brouwers vermeld in de telling van de wijk ‘Gemene Neringen’ in 1431 waren gelegen

op de Markt en in de Hangvaeertstraat (nu Meensestraat). Voor deze laatsten was de aanwezigheid van goed functionerende waterputten een conditio sine qua non.

Wat zien we dan gebeuren? **Pijpmeesters**, die de waterputten moesten onderhouden, behoorden reeds in 1304 tot het stadspersoneel. Maar vanaf 1406 krijgen ze een aparte rubriek in de stadsrekening na deze van de openbare werken.

De grotere dichtheid van de bevolking en het stijgende waterverbruik onder meer door een groeiende bierproductie, verplichtte de stad tot een constant aanleggen van nieuwe putten en het regelmatig onderhoud ervan. De kosten gaan dan ook in stijgende lijn. Daarbij mag men niet vergeten dat de zuiverheid van het water een andere essentiële vereiste was. Gezien de waterputten hun voorraad haalden uit de stadsgrachten zal de stad regelmatig deze grachten moeten reinigen.

*Uit de Ieperse coustuymen leren we verder dat de brouwers in alle parochies, voorgeschreven dat twee beëdigde **bierproevers** moesten aangesteld worden en overtredingen werden bestraft met 3 pond parisis boete. De bier proevers kregen als salaris 2 schellingen parisis per gekeurd brouwsel.*

*Een ander belangrijk voorschrift draagt als titel ‘**Van naer de bedeclocke te blivene in taverne**’*

Met de bedeclocke wordt de angelusklok bedoeld en die luidde elke dag om 6 uur 's morgens en 's avonds en op het middaguur. Dus op die tijden mocht zich niemand in de taverne bevinden – weliswaar buiten de wil van de waard.

Dat achter de bedeclocke niemant en comme noch en blive in eeniche herberghe of taverne buten de wille van den wert ofte werdinne, up de boete van iij lb up dat hem yement beclaghede.

Anders gezegd, de waard had de macht iedereen die hem niet aan stond na 6 u 's avonds op straat te zetten.

*In deze costumen krijgen we ook reeds zicht op een aantal **illegale** caféspele.*

Zo was het verboden om met 'de terynghen te spelen'. Indien men hierbij ook nog voor geld speelde, was de boete 3 pond.

So wie zate daer men eenich spel speilde met terynghen ende gheld leende omme gheld of up eenich panden, dat ware up de boete van iij lb paris'.

Daarnaast was het ook verboden om te 'keghelen'. Cabaretiers die toch een kegelbaan aanlegden, kregen 3 pond boete. De kegelaars en zelf de toeschouwers kregen 20 schellingen boete.

Zie ook hiervoor in Leiden 1406.

We willen hier ook nog de regeling meegeven in het geval dat de klanten 'vergaten' te betalen.

1. Item, alle hosteliers, cabarettiers ende diere ghelycke personen zullen moghen **arresteren** ende letten huere gasten ofte huer goedt voorde teeringhen ende costen by hemlieden ende huere peerden of beesten aldaer gedaen tot zy van dien ghecontenteirt zullen zyn.

Ze mochten dus deze slechte betalers zelf

aanhouden en vasthouden zolang deze niet betaald hadden.

2. Item, taverniers, cabarettiers vercoopende openbaerlic aetschare ende vitaille zullen ghelooft zyn by eede te affirmerene huere ghelaghe ofte vercochte aetschare van eender reyse ende tenderwaerf verteert ende niet voordere.

De herbergiers en consoorten zullen geloofd worden als ze bij eed een verklaring afleggen over de gemaakte onkosten.

3. Item, zo waer in eenighe taverne ofte hostelrie eenich ghelach verteert wert by poorters ofte inwonenden deser stede, de hosteliers, weert noch weerdomme en zullen up niemant voordere moghen innen dan elcx ghelaghe bedraecht, ten ware dat een of meer gheheel verantwoorde ende huere schult daerof maecte.

Wanneer de schuldenaars poorters van Iepers zijn, mag de waard slechts aan de persoon die de schulden maakte, deze vragen te voldoen, tenzij een andere persoon zich garant stelt voor de eerste schuldenaar.

4. Item, ende lieden van buuten tzamen commende in taverne ende in ghelaghe tzamen drynckende, indien eeneghe van hemlieden schieden van daer zonder betalen, de weerd of tavernier zullen moghen verhalen huer ghelaghe up dander ghelachghenooten daer lancst blivende.

Wanneer echter het gezelschap uit buitenlieden bestaat, mag de waard de onkosten die iemand gemaakt heeft en die vertrokken is, aanrekenen aan de langst blijvende.

*In zijn boek 'Bijdragen tot de kennis van het oude strafrecht in Vlaenderen', schrijft **Joseph Bernard Cannaert** over het volgende voorval:*

29 september 1459, Jacob de Meedom, Jacob Boussemare, Mihciel Beikaert, Tram van den Walle, Gillis de Berthauwere, elc was ghewyst in de boete van iij pond parisis omme dat zy contrarie de keure, keute ghedroncken hebben buter stede van Ypre.

Uit hetzelfde boek halen we nog het volgende:

» 4 December 1454, Pieter Kengaert, de weerd uut Rooseken es gheseit een jaer uuter stede ende scephendom van Ypere, up een jaer ghebanne te zyn, mits dat hyre eer binnen quam, van quader herberghe te houdene.

In deze costumen komen ook enkele artikelen voor waaruit blijkt dat er toen reeds sprake was van hoppelende.

*Hiervan getuigt **artikel 8** dat het volgende bepaalt:*

Van beesten inder lieden **hommelen** ofte caerden – kaarden werden gebruikt in de textielindustrie –

Item, dat niemant zijn beesten, tzij scapen, coyen ofte andere, laten gaen in andere lieden hommelen oft caerden op boete van iij lb. pr.

Wat zoveel betekent als; dat niemand zijn beesten mag hoeden in iemands anders hoppe- of kaardenveld. Doet hij dat toch dan kreeg hij een boete van drie pond parisis.

*Op de **28ste juni 1535** werd het artikel uitgebreid met:*

... ende by nachte dobbel boete, ende elc es vanghere als boven, van alle welcke boetens den clagere ende overbringhere hebben sal tderde ende den heere de ij deelen. Ende niet min de scade te beteren ter ordonnantie van den wet.

Gebeurde de overtreding bij nacht, dan werd de boete verdubbeld. Iedereen kon dit misdrijf aangeven. De klager en de overbrenger kregen één derde van de boete en de schout eigende zich de andere twee derden toe. Daar naast diende de aangerichte schade nog betaald te worden.

***Artikel 49** bepaalde het volgende:*

'item, dat niemant heumele lese sonder up zijn erve, up de boete van iij pond also dickent als ment bevynt.'

Wat zoveel betekent dat niemand hommel mag plukken dan op zijn eigen erf. Anders krijgt hij een boete van 3 pond, telkens men dit misdrijf vast stelt.

*Wat dit verbod juist betekent, is ons niet duidelijk. Ook in de costumen van **Veurne** is er een artikel in diezelfde zin: '... Zoo wiens beesten bevonden worden in ander lieden vruchten, hommel, wydau....'*

*In **Lier** bedroeg het percentage lokaal gebrouwen bier tegenover het ingevoerd bier – in **1418** – **1419** - slechts 25%. Het geïmporteerd bier kwam voor 97% uit Haarlem en voor 2% uit*

Hamburg. (11) Reeds in 1400 nam men maatregelen om de productie van lokaal gebrouwen hopenbier te bevorderen. In 1417 werd er zelfs een eigen stedelijke brouwerij opgericht, een voorbeeld dat op meerdere plaatsen gevolgd werd.

Uit 'De tol van Iersekeroord' leren we dat in het jaar 1418 - mitter Antwerpshe marct tot Pinxter, uutgevaren ende vertolkt is t Yersickerort o.a.

- item Aelwijn Floris **3 zac hoppen, 19 tonnen hoppen**, 1 tonne nagelen, solvit – 20 d gr.
- Item Pieter Thonijs, 1 corf forcieren ende **1 hoppezac**, solvit tsamen 12 d gr.

*In hetzelfde jaar- 1418 - werd er ook een rekening gemaakt van de tol in **Bergen op Zoom**, de plaats waar later heel wel Aalsterse en Assense hop zou passeren.*

Dit sijn alzulke onvry ende tolbaire goeden, als n die coude markt tot Bergen ingecomen ende vertolkt sijn.

- Item, up Claeys Heynrix, 6 hondert calfvelle, 1 aeker natter huden, 4 half laken, 1 **droech hoppentonne**, ½ meeskyn harinx, 1 zakkyn plumen, solvit tsamen 2 schellingen groten.
- Item, up Jan Cornau, 3 rollen lijnwaets, **3 hoppentonnen**, solvitur – 2 sc. gr.

Veel was het nog niet en de hop zat tussen de andere waren in, maar er is toch sprake van uitvoer. We zien hier ook dat de eerste transporten van hop zowel in zakken als in tonnen gebeurden.

- 1425 - Het brouwersambacht van Mechelen en Sint-Truiden-

In het boek 'Het brouwersambacht van Mechelen' van Frans Symons,) vertelt deze dat we bij Azevede in de 'Chronycke van Mechelen' voor het jaar 1348 het volgende kunnen lezen:

'Des maendaeghs voor S. Jans in 't midden van den somer; joncker Willem van Duvendoerde als tochtenaer (vruchtgebruiker) ende joncker Jan van Polanen als erfgenaem van den heere van Bautoersheim by Mechelen, verkocht (hebben) aen die van het brauwersambacht binnen Mechelen seker recht genaemt de gruyte ofte gruytsgeldt (welck was een soort van accyse die de brauwers

moesten geven voor het putten van het water) voor eenen erflycken chyns van 5 ponden oude grooten tournois.'

Hier valt het dus op dat de kroniekschrijver Azevede in zijn tijd de juiste betekenis van het 'gruit' niet meer wist. Symons haalt daar naast ook een vermelding uit de inventaris van de

Mechelse brouwers aan. Daarin verwijzen deze zelf naar een brouwordinantie uit het jaar 1270. Symons concludeert dat het ambacht, als zelfstandige groepering kan tot stand gekomen zijn tussen 1305 en 1348. Het brouwersambacht kwam tot enige bloei want het kocht in het jaar 1375 zelf een eigen huis.

*In de 15de eeuw wordt te Mechelen volop bier ingevoerd. In een ordonnantie van de 21ste oktober 1322 aangaande de verpachting der accijnzen wordt gesproken van ‘ommelandschen biere’ (uit een naburige landstreek afkomstig) Hoemborgschen (Hamburgs) biere, Zootvenschen biere (?) Breemschen biere ende van biere dat van dien Ieghenoden (?) comt. In 1425, de 13de mei, werd een zekere Aard Valke naar Schoonhoven gezonden om een geleide te verkrijgen ‘Dat men ’t Haarlemsche bier te Mechelen mochte bringhen...’ Datzelfde jaar – 1425 – werd er te Mechelen van stadswege uit, gestart met het bouwen van een **brouwerij** om het Haarlems bier- hophier - te gaan brouwen. In de stadsrekeningen lezen we hieromtrent het volgende:*

- Item 37 ellen heen ghecocht ter stad behoef, opde stad nast (eest) te legghene
- Item Claus Onderogghe, van 125 ellen zaclakens
- Item van eender pannen (paan- of fornuisketel) gecocht ter stad behoef ... bier inne te bruwene
- Item van 21 ellen zaclakens, 3 draefzacke ende zac bande van alderhande cuypen, ketelen te vuerene, van 1 putakere ghecocht ter stad behoef
- Item Jan de Maezelandere, van eender grooten cupen, 1 cuelvat, 4 stucken (grote tonnen) ende i oesvat (een houten schotel of lepel waarmede men een kuip tot op de bodem ledigt)
- Item de selve, vanden ketelhout (planken die gebruikt werden om de ketel te bedekken) ghecocht
- Item Peter ende Quyntin Vyole van 7 grooten brucupen daermen der stad bier inne bruut

In 1426 was de brouwerij gereed en werd dezelfde Aard Valke naar Holland gezonden te Haarlem ‘om een wijf die bruwe sal’. Hij had 14 dagen nodig om een brouwster te vinden.

*We gaan nog eens terug naar **Sint-Truiden**.*

Op de 10de januari 1429 krijgen we daar een stadsordonnantie die de brouwers verplicht om op een bepaalde dag te brouwen en tegen een vastgelegd tarief.

Op maendach X januari, het is verdragen met heren ende stadt, dat van nu vort die briedere van Sintruden, ijgelyc te sijnen gewoonlijken dage sal toe gaen om te bruwene, ende die quarte voer VIII mijten.

Ende wij van hun nijet bruwen en woude, ende dat liete met wille, te sijnen gewoonlijken dagen, alsoe decke als dat ghevilt, dien salmen voer sijne assije tot orber des assijsers panden.

En wie van hen, op zijn gewoonlijke dag, niet wilde brouwen, en dit willens nillens, zal toch zijn acijnzen moeten betalen. Doet hij dit niet dan zal men hem voor de som van zijn accijnzen aanslaan.

Ende daertoe sal hij verboren aen heren ende stat halff ende halff, eenen wech te Onser Vrouwen tot Rutsemadouwe ende daer voer betaelen VII grijpen;

En daertoe zal hij aan de heren en de stad, voor elk de helft, een beeweg op Onze Lieve Vrouw van Rutsemadouwe, voor de som van 7 grijpen dienen te betalen.

Het en were dat hij ten heiligen hiele dat hij van rechter heren noede nijet gebruwen en konste, nocht goet te bruwen en hedde, noch dat en liete ter beden sijns ambachts, oft eijnich anders persoens,

Ten ware dat hij met eed bevestigde dat hij niet brouwen kon, noch goed te brouwen had, of niet brouwde op vraag van het brouwersambacht of van enig ander persoon.

Ende die dien eet, alst voirscreven is, dede, die soude ongehauwen zijn der assijsen ende des weechs voirscreven.

En wie die eed doet, die zal niet gehouden zijn de accijnsen of die beeweg te betalen.

Ende oft ijemant desen eet ende onschout heme weijgerde te doene, die sal tot der assijsen metter zonnen aldan porren ter heren ende stat behoeff den voirscreven wech, oft daervan hun vernuegen.

En indien iemand deze eed weigerde te doen, die zal die accijnsen de dag daarop betalen aan de heren en de stad, en de voorgechreven beeweg voldoen.

Ende oft om dese voirscreven personen te pandene, ijemant, sij bode, porter oft porterssen, gedreicht oft mesdaen worde, wie dat dede, alsoe decke alst gevilt, die sal verboren ende binnen den derden dage, nae dat die mesdaet bevonden sal zijn, aen heren ende stat een wech Sinte Jacobs in Galissen, ende daer voer betalen XV grijpen, heren ende stat, halff ende halff, ende sijn ambachs derven; tot dier tijt dat hij daer van die partien, dien mesdaen were, verneucht were, ende heren ende stat van den wege Sint Jacobs voirscreven.

En wie diegenen die moeten panden – de deurwaarders bij manier van spreken – bedreigd of misdoet; die zal een beeweg naar Sint Jacob in Galissië dienen te betalen, de helft aan de heren en de helft aan de stad – 15 grijpen – en zal zolang de partijen niet voldaan zijn, zijn ambacht verliezen.

Het brouwersambacht was dus streng. We halen hier uit het boek van Straven nog één speciale akte aan. In het jaar 1433 werd er immers een staking door de brouwers georganiseerd omdat deze vonden dat ze tegen een hongerloon dienden te werken. Op 19de januari kwam men tot een akkoord.

Op maendacht XVIII januarij , overmits des stats wille, dat die briedere bruwen en willen omden penninc daer sij voer om gebruet hebben, ende meer hebben willen dan sij gehad hebben; ende nae alrehants bieden dat daer om meesteren ende raet hon geboden hebben, ende niet en willen bruwen, dair om dat die gemeijn stat vergedert heeft geweest in den hoff ter mijnrebroedere, Ende na tverdraghts dat die stat verdragen is, soe zijn heren, meesteren ende raedt eens ende verdragen dat elc brieder sal toe varen op sinen dach,

also gewoonlic is.

Ende so wie des nijet en dede, die salmen panden voer die assijne;
ende daertoe sal hij zijn ambacht verboeren V – vijf – jaren,
ja heren ende stat en gonste hem were.

Ende alsoe sijs niet en doen,
soe sullen heren ende stadt noch mer dair op ordineren.

Item, wie dat van buten wilt hoppe brengen die maecht doen,
waer sij niet toe en varen, elc vat op II boddedragers ter assijsen.

*De vergadering van de heren en de stad, vergaderd in de hof van de minderbroeders,
besluiten dus fors tegen de eisen van de brouwers in te gaan.*

Ze eisen gewoonweg dat de brouwers op hun afgesproken dag, komen brouwen.

*Indien een brouwer dit echter niet doet, zal hij veroordeeld worden tot het betalen van de
accijnsen en zal hij voor vijf jaar lang zijn ambacht verliezen.*

Daarbij kan hij voor de rechtbank nog veroordeeld worden tot een grotere boete of straf.

*En om zeker te zijn dat de staking zal gebroken worden, besluit de vergadering meteen ook
dat iedereen, die dit wil, hobbier in de stad mag brengen. Daartoe wordt het accijns gesteld
op 2 'boddedragers', wat een soort munteenheid is.*

*In 1435 besloot men in Sint-Truiden – zo vermeldt Straven verder – 'Dat egheen poortere...
loyte off anderen gemaecten drank sal mogen van buten in der stat brengen, off doen halen,
off te verboeren j rijael.....'*

